

Kronik

30. NOVEMBER 2007

BO
SMITH

Forhandlingsystemet for offentligt ansatte er dysfunktionelt, og derfor er der nu opstået et kæmpe problem, som regeringen ikke kan smyge sig udenom

Regeringen skal da blande sig

Skal der afsættes en særlig pulje til de offentligt ansattes løn? Både i valgkampen og efterfølgende bliver spørgsmålet diskuteret.

Formanden for FOA, Dennis Kristensen, måtte trække sig som formand for forhandlingsfællesskabet KTO, fordi han var positivt stemt over for særlige puljer til pleje og omsorgsmedarbejderne, som han er valgt og aflønnet af. Peter Ibsen, formand for politiforbundet, har i et åbent brev til Folketingets partier advaret imod at give særlige lønløft til enkeltgrupper og argumenterer med, at det vil være gift for de frie forhandlinger. Bente Sorgenfrei, formand for FTF, og Connie Kruckow, formand for Dansk Sygeplejeråd, har begge foreslået en ligelønsreform.

Jeg vil i det følgende beskrive en historisk udvikling inden for forhandlingerne om de offentligt ansattes løn. Jeg vil argumentere for, at der kun delvist er tale om frie forhandlinger, og endelig vil jeg argumentere for, at regeringen skal blande sig.

Historisk skal vi tilbage til 1969. For tjenestemændenes vedkommende var lønfastsættelsen kun delvist forhandlet, og frem til 1969 var der blevet presset på for at få justeret på lønningerne. Ved tjenestemandreformen blev de forskellige grupper indplaceret i lønrammer og løntrin, et system, som stort set uændret er bevaret til i dag. Der blev også set på lønforskelle mellem hovedstaden og provinsen.

Tjenestemandreformen i 1969 blev på den måde det udgangspunkt, som de efterfølgende

KTO havde sluttet sine forhandlinger, udtalte daværende formand for KTO, Dennis Kristensen, at såfremt det lykkes Sundhedskartellet at få mere end KTO, ville han have KTO-aftalen åbnet igen.

Det viste meget tydeligt, at det er helt fundamentalt i KTO, at ud over at forhandle overenskomster for medlemmerne, så ser skiftende KTO-formænd det som deres opgave at forhindre, at andre får mere. Det er derfor ikke overraskende, at Dennis Kristensen ikke kan blive siddende som KTO-formand, når hans holdning nu er at pleje- og omsorgsmedarbejderne kan få mere end andre. En holdning, han er presset til at indtage af sit eget bagland i FOA, hvor medlemmerne gennemførte "spontane" strejker op til sommerferien i 2007.

Forhandlingsystemet har ikke sikret, at de offentligt ansattes løn svarer til lønniveauet på det private arbejdsmarked. Derfor er der opstået et kæmpe problem

Sammenfattende vil jeg betegne forhandlingsystemet for de offentligt ansatte som dysfunktionelt. Forhandlingsystemet har ikke sikret, at de offentligt ansattes løn svarer til lønniveauet

går i den offentlige sektor. Her beslutes rammen af politiske forlig, dels i forbindelse med finansloven, dels i forbindelse med aftaler mellem regering og kommuner. Regeringen er direkte eller indirekte den egentlige arbejdsgiver. Den kortsigtede effekt af en strejke er ikke en økonomisk trussel mod arbejdsgiverne, som faktisk sparer lønudgifter på kort sigt. En strejke har en politisk effekt, og på længere sigt kan der være udgifter forbundet med at indhente ventelister eller andre ekstraaktiviteter.

Nogle aktører argumentere for, at man skal undgå politisk indblanding i forhandlingerne, hvilket jeg mener, er det rene vås. Forhandlingerne på det offentlige arbejdsmarked har altid været en politisk forhandling, lige så meget som det har været en aftaleteknisk forhandling mellem forhandlerne.

Det har også historisk vist sig, at skiftende regeringer gennemfører overenskomster ved lovgivning i Folketingssalen, når parterne ikke har opnået enighed. Der er gang på gang rejst kritik af fremgangsmåden ved ILO, uden at det har fået regeringerne til at ændre fremgangsmåde.

Lidt forenklet sagt har forhandlinger en politisk bestemt økonomisk ramme, forhandlingerne har finansministeren som forhandlingspart, og der kan lovgives om overenskomster, når der ikke kan opnås enighed.

Det betyder at det ikke giver mening at beskrive det som frie forhandlinger. Frie forhandlinger er forhandlinger, hvor parterne uafhængigt af

mændenes vedkommende var lønfastsættelsen kun delvist forhandlet, og frem til 1969 var der blevet presset på for at få justeret på lønningerne. Ved tjenestemandereformen blev de forskellige grupper indplaceret i lønrammer og løntrin, et system, som stort set uændret er bevaret til i dag. Der blev også set på lønforskelle mellem hovedstaden og provinsen.

Tjenestemandereformen i 1969 blev på den måde det udgangspunkt, som de efterfølgende forhandlinger udviklede sig fra.

Op igennem 1980'erne var forhandlingsfællesskabet i KTO styrket, men blev alligevel presset til i 1987 at indgå en fælleserklæring, hvor de faglige ledere aftalte at holde igen. Formålet med erklæringen var at undgå politiske indgreb i forhandlingerne til gengæld for, at fagforeningerne holdt igen med deres lønkrav. Det kan muligvis forklares ved, at flere af formændene for de offentligt ansatte selv var borgerligt valgte.

Forhandlingsfællesskabet KTO var blevet mere stabilt, og det lykkedes at holde sammen på organisationerne på trods af flere tilløb til uro. KTO havde en solidarisk lønpolitik, som betød, at ingen grupper kunne få lønstigninger, der var større end andre, og dermed blev forhandlingerne med arbejdsgiverne reduceret til, hvor stor en kage der var til deling, for selve delingen skete stort set internt i KTO.

Efter sygeplejerskerens strejke i 1995 blev det mere og mere tydeligt, at KTO netop var baseret på, at ingen grupper fik mere end andre, og dermed var det umuligt at ændre på relationerne imellem grupperne. Også de mere decentrale løninstrumenter var baseret på, at ingen gruppe fik mere lokalt. Og dermed var alle låst fast i de interne relationer.

Det blev også tydeligt, da KTO's daværende formand Poul Winkler udtalte under sygeplejerskestrejken i 1995, at sygeplejerskerne ikke kunne få mere end den ramme, KTO havde forhandlet. Han gik så langt som til at forsøge at blande sig i, hvordan regeringen formulerede det lovindgreb, der senere standsede strejken.

Dette mønster blev gentaget i 2002, da sygeplejerskerne var uden for KTO i det nye forhandlingssamarbejde Sundhedskartellet. I marts 2002, da Sundhedskartellet var tæt på at indgå et forlig med arbejdsgiverne, efter at

offentligt ansattes løn svarer til lønniveauet på det private arbejdsmarked. Derfor er der opstået et kæmpe problem

Sammenfattende vil jeg betegne forhandlings-systemet for de offentligt ansatte som dysfunktionelt. Forhandlingsystemet har ikke sikret, at de offentligt ansattes løn svarer til lønniveauet på det private arbejdsmarked. Derfor er der nu opstået et kæmpe problem.

Jeg tror, der er tre hovedårsager. KTO's strategi har været ens lønstigninger til alle, ingen strategi for et opgør med skiftende regeringers meget snævre rammer for forhandlingerne, og endelig har arbejdsgiverne ikke i tide set de alvorlige konsekvenser af det lave lønniveau i den offentlige sektor.

Hvor frie er forhandlingerne så på det offentlige arbejdsmarked? Forhandling på det private arbejdsmarked kan lidt forenklet beskrives således, at arbejdsgivernes økonomiske ramme afspejler virksomhedens vækst i omsætning og overskudsgrad. Der er en stærk interesse i ikke at miste produktionsdage eller omsætning på grund af strejker, der kan true virksomhedernes økonomi.

På det offentlige arbejdsmarked, er den økonomiske ramme ikke bestemt af, hvor godt det

at fremgangsmåden ved LO, uden at det har tæet regeringerne til at ændre fremgangsmåde.

Lidt forenklet sagt har forhandlinger en politisk bestemt økonomisk ramme, forhandlingerne har finansministeren som forhandlingspart, og der kan lovgives om overenskomster, når der ikke kan opnås enighed.

Det betyder at det ikke giver mening at beskrive det som frie forhandlinger. Frie forhandlinger er forhandlinger, hvor parterne uafhængigt af den lovgivende magt kan forhandle, og med aftalte magtmidler presse modparten til at indgå aftaler.

Sammenfattende vil jeg konstatere, at forhandlings-systemet på det offentlige område ikke er uafhængigt af regeringen, og forhandlings-systemet har i praksis vist sig uegnet til at ændre på enkeltgruppers lønindplacering, fordi fællesskabet ikke tillader det.

Den nye finansminister og regeringen skal efter min vurdering blande sig i forhandlingerne. De skal hurtigst muligt nedsætte en lønkommission, hvor regeringen, kommunerne, regionerne, KTO og Sundhedskartellet indgår. Formålet med lønreformen bør være, at de offentligt ansatte bringes på niveau med det private arbejdsmarked, og at der rettes op på de indbyrdes skævheder.

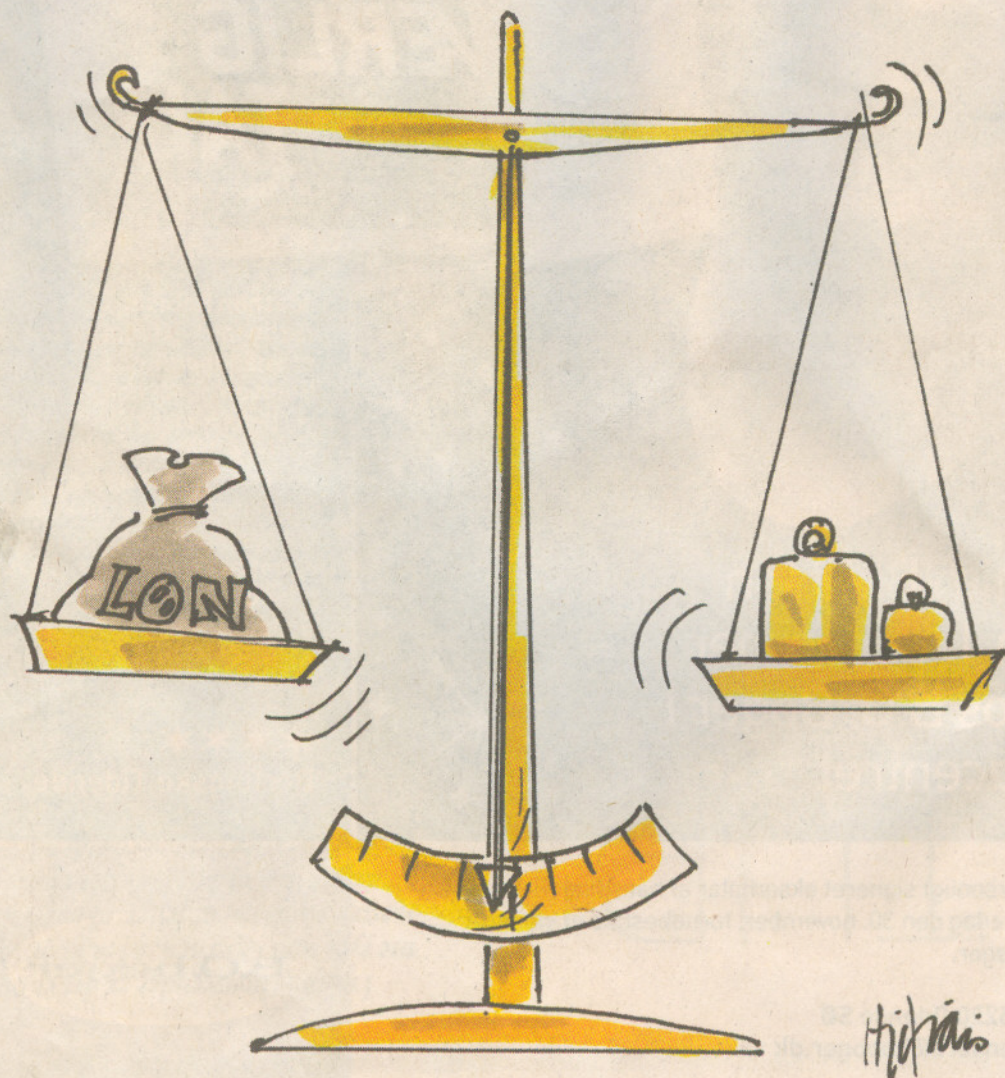
Det betyder at kommissionen både skal betragte de enkelte faggrupper i den offentlige sektor og sammenligne med det private arbejdsmarked, og de enkelte faggrupper i den offentlige sektor skal også sammenlignes med hinanden. Jeg mener, ikke det vil være muligt, at afgøre dette inden for de normale forhandlinger uden regeringens klare indblanding.

Fra flere arbejdsmarkeds-kommentatorer er der advaret om, at der er risiko for meget omfattende strejker i løbet af foråret. Hvis det bliver resultatet, kan regeringen komme i den situation, at fordi den ikke ville tage ansvaret og blande sig, så fjernes den sidste rest af illusion om frie forhandlinger, med et regeringsindgreb efter en strejke.

Valget står altså imellem indblanding eller indgreb.

BO SMITH

Egevej 12, Middelfart, er tidligere amtskredsformand, Dansk Sygeplejeråd

Hjort